

Asia: VN/547/2020

Lausuntopyyntö luonnoksesta hallituksen esitykseksi eduskunnalle laiksi yhdenvertaisuusvaltuutetusta annetun lain muuttamisesta

Lausunnonantajan lausunto

Onko naisiin kohdistuvan väkivallan raportoijalle mielestänne tarvetta?

Naisiin kohdistuvan väkivallan riippumattomalle raportoijalle on erittäin suuri tarve. Hänen täytyy olla vakinainen esittelijä, jonka työnkuvan tulisi kattaa kaikki naisiin kohdistuvat väkivallan muodot. Myös moniperusteinen väkivalta, jota esiintyy usein perhe- ja lähisuhdeväkivaltana. Tätä on muita hankalampi havainnoida ja näyttää toteen.

Onko teillä huomioita koskien naisiin kohdistuvan väkivallan raportoijan tehtäviä?

Järjestömme pohtii asiaa etenkin vammaisten naisten näkökulmasta; silti samalla kaikki Suomessa oleskelevat naiset huomioiden. Vammaisilla naisilla on muita suurempi riski joutua väkivallan uhriksi elämänsä varrella. Vaarassa olevat vammaiset naiset ovat eri ikäisiä ja eri tavoin vammaisia, mutta usein koulutustaustaltaan tai työhistorialtaan muuta väestöä huonommassa asemassa. Kyse voi olla usein henkisestä ja sosiaalisesta väkivallasta, josta nainen ei esim. päivittäisen avuntarpeen tai varattomuuden vuoksi kykene irrottautumaan. Näiden tapausten havainnointi ja raportointi ovat muita väkivallan muotoja hankalampia, jolloin niitä otetaan harvoin esiin. Yksi ongelma on tilastoinnissa vammaisuus. Vammaisuus on katsottu salassa pidettäväksi terveystiedoksi, jota ei käytetä relevanttina tilastotietona. Naisiin kohdistuvan väkivallan raportoimisessa vammaisuus on oleellinen ja tarkoituksenmukainen tieto, joka ei saa olla salassa pidettävä. Vammaisuus muodostuu aina yksilön toimintakyvyn ja ympäristön välisestä ristiriidasta eikä se liity henkilön terveydentilaan, vaan kykyyn toimia eri ympäristöissä. Lisäksi Suomen hyväksymä YK:n vammaissopimus on tehnyt vammaisuudesta ihmisoikeuskysymyksen, jolloin se ei ole terveystieto, vaan vammaisuus linkittyy henkilön ominaisuudeksi kuten äidinkieli. Näin ollen tilastoinnissa ja raportoinnissa vammaisuutta (näkövamma, kuulovamma, liikuntavamma ym.) on käytettävä yhtenä muuttujana. Muutoin Istanbulin yleissopimuksen perusvelvoitteet eivät täyty.

Esitetyt tiedonsaantioikeudet eivät ole kaikissa tapauksissa riittäviä. Esittelijällä/ raportoijalla on viranomaisena oltava oikeus saada pyydettyä myös lain mukaan salassa pidettäviä tietoja väkivaltaprosessista, jos ne saattavat oleellisesti vaikuttaa tapauskokonaisuuden raportointiin tai tilastointiin. Samoin, jos salaisten tietojen saanti turvaa uhrin oikeuksia. Tarvittavia tietoja pitäisi olla oikeus pyytää ja saada kaikilta niiltä tahoilta, joiden kanssa yhteistyössä useat viranomaiset ovat

ratkaisseet kyseistä väkivaltatapausta. Etukäteen on tarpeetonta määritellä, mitä tahoja ne voivat olla.

Esityksen mukaan naisiin kohdistuvan väkivallan raportoijana tehtävän hoitamiseksi yhdenvertaisuusvaltuutetulla ei olisi oikeutta saada salassa pidettäviä tietoja. Ovatko esitetyt tiedonsaantioikeudet mielestänne riittäviä?

Jos katsotte, että yhdenvertaisuusvaltuutetulla tulisi olla oikeus saada myös salassa pidettäviä tietoja raportoijan tehtävän hoitamiseksi, mitä tietoja ja miltä viranomaiselta tai muulta taholta yhdenvertaisuusvaltuutetun tulisi mielestänne saada? Entä mihin tarkoitukseen salassa pidettäviä tietoja tarvittaisiin?

Kts edellinen kohta.

Muut huomiot esitysluonnoksesta

Hallinnolliset järjestelyt naisiin kohdistuvan väkivallan esittelijän tehtävässä voivat olla samat kuin ihmiskaupan kansallisen esittelijän tehtävässä. On huomattava, että naisiin kohdistuvan väkivallan esittelijän on oltava kokopäiväisesti tässä tehtävässä ja hänelle on annettava mahdollisuus yhteistyöhön eri tahojen kanssa. Työn on oltava aktiivista ja jatkuvaa tavoitteiden eteenpäin viemistä.

Pihnala Marja
Rusetti - Vammaisten naisten valtakunnallinen yhdistys ry